

Vasvári Zoltán

etnográfus, művelődéstörténész

a Szakszervezetek Országos Diákművelődési Szövetsége Egyesület alelnöke

+36-30/280-2807

z.vasvari@index.hu

AJÁNLÓ

A II. világháborús magyar hadifogság története

A II. világháborús hadifogoly- és munkatáborok emlékanyagát – az ún. „láger”-versek és szóbeli visszaemlékezések tükrében – eddig egyáltalán nem kutatták a magyar folklorisztikában. A Szovjetunió összeomlásáig maga a történelmi tény – több százezer magyar katona és civil fogsága, illetve „háromnapos munkára” való elhurcolása – is tabu téma volt, amit a történészek csak a '90-es évektől kezdtek el módszeresen vizsgálni. Küllős Imola docens asszonnyal azért kezdtük el ezt a részben „oral history”-jellegű anyagot gyűjteni és tanulmányozni még a '90-es évek legelején, mert a modern folklórhoz tartozónak éreztük, és ennek törvényszerűségeit kívántuk feltárni, dokumentálni és összevetni a hagyományos népköltéssel. A több évig tartó adatgyűjtés és -elemzés során megállapítottuk, hogy a II. világháborús lágerfolklórt a modern folklór részének kell tekintenünk, hiszen az a „normális” társadalmi létből való kiszorítottság lenyomata; jól felismerhető toposzai, témái vannak; alkalmas egy alkalmi, heterogén közösség azonosságtudatának megerősítésére és többnyire variánsokban él, mint a „klasszikus” folklór. Külön értéke ennek az anyagnak, hogy olyan kor- és mentalitástörténeti dokumentumok a ránk maradt versek és szóbeli vagy írott visszaemlékezések, amelyek szinte semmilyen más módon meg nem világítható képet adnak közelmúltunk egy tragikus, sokáig titokban tartott szeletéről. Több mint egy évtizedes vizsgálataink nyomán egyértelművé tettük egyebek között azt, hogy a II. világháború után kialakult lágerköltészet mind esztétikai minőségét, mind funkcióját, mind pedig terjedési módját tekintve közösségi költészet, olyan modern folklór, amelyet elsősorban nem esztétikai minősége, művészi színvonala, hanem közösséget teremtő és közös identitást kifejező ereje miatt kell megismernünk, becsülnünk és tovább vizsgálnunk.

A témában született publikációim:

Áldozatok. A második világháborús hadifogolytáborok és a sztálini lágerek folklórijából.

A bevezetőt írta és sajtó alá rendezte: Küllős Imola és Vasvári Zoltán.

Európai Folklór Intézet – L'Harmattan Könyvkiadó, Budapest, 2006.

„Erőt a jó istenbe vetett hitünkől merítettünk”. A hadifogolyemlékek néprajzi kutatásáról. (Nyugati hadifoglyok visszaemlékezései alapján)

Néprajzi Látóhatár, IX. /2000/, 3-4. szám 545-556.

Üzenet a fogságból. A hadifogolytáborok költészetéről.

Honismeret, XXIX. /2001/, 2. szám 72-77.

Üzenet a fogságból. In: Létszám feletti angyal. Szerk.: Balázs Tibor. Accordia, Budapest, 2003. 179-199.

A hadifogság és a lágerek idejéről szóló visszaemlékezések jellemzőiről.

In: Élettörténet a társadalomtudományokban. Szerk.: Bögre Zsuzsanna.

Loisir Könyvkiadó, Budapest – Piliscsaba, 2007. 129-151.

Embervesztés és hadifogság a második világháborúban. *Ezredvég*, XXIII. /2013/ 3. szám